

Släktforskningens dag 19 mars 2011

Jämtlands Lokalhistoriker och Släktforskare (JLS) inbjöd till öppet hus under släktforskningens dag. Ett femtiotal personer hade hörsammat inbjudan och kom till föreningslokalen där de bjöds på ett omväxlande program.

Under hela dagen fanns möjlighet att få hjälp med den egna släktforskningen. Därutöver gavs två föreläsningar samt möjlighet att köpa kaffe och smörgås och gå hem med en fin vinst från JLS lotteri. Besökarna fick också ta del av Urban Leijons forskning om Vasaättlingar i Jämtland, Härjedalen och Ångermanland.

Dagens första föredragshållare var Mia Nilsson, som arbetar som museipedagog på Jamtli. Under temat "Småfolk, tomtar och annat skrämt" berättade Mia om folketro i Jämtland. Hon gav en rad exempel på berättelser som finns upptecknade i ÖMEA, Jamtlis etnologiska arkiv. De flesta som har lämnat bidrag till detta arkiv var barn i slutet av 1800-talet eller i början av 1900-talet. Hon hade också hämtat exempel från ett par böcker; Lars Hammarins "Bot och botare i Jämtland och Härjedalen" och Daga Nybergs "Vittran i fäbodland". Mia påpekade att tidigare var den muntliga berättartraditionen stark, och det innebär att många av dessa skildringar kan vara mycket gamla, traderade från generation till generation genom sekler.

Norr om Dalälven levde människan före industrialiseringen i huvudsak av småskaligt jordbruk och med fäbodrift. De väsen man här framför allt har talat om är vittran, som för övrigt också getts en rad andra namn. Vittran var ett småfolk som levde i en parallell värld till vår. Förutom vittran finns hos oss också många bevarade berättelser om puken och gårdstomten.

Söder om Dalälven har man talat om många fler slag av väsen. Detta att ett väsen dominerar i berättelserna brukar kallas motivdominans.

Genom tron på olika väsen kunde dåtidens människa söka förklaringar i det som skedde, till exempel en anhörigs plötsliga sjukdom eller en ko som sinade. Då fanns berättelserna som stöd. Förutom att förklara varför man drabbats, gav de också anvisningar till hur man kunde häva det onda, liksom också hur människorna kunde förebygga och förhindra oönskade händelser.

Under eftermiddagen berättade Gunilla Johansson, Östersund, livfullt och engagerat om sin släkt. Hon är dotter till Sven O. Persson, en legend inom jämtländskt näringsliv och vid millenniumskiftet utsedd till århundradets jämte. Som underlag för sin berättelse hade hon ställt sig frågorna "Vem är jag?" och "Var kommer jag ifrån?"

En annan grundläggande orsak till släktforskningsintresset är en soffa som Gunilla ärvt efter sin farmor, en elegant soffa tillverkad av Johan Edler d.y. (1831 – 1910). Han hann, mellan sina många kyrkliga inredningsuppdrag, också med en omfattande möbelproduktion i verkstaden i Änge, Brunflo socken. Den fantasieggande frågan är hur den eleganta soffan hamnat i släktens ägo?

Gunilla tar med åhörarna på en intressant resa genom generationer av jämtar från kyrkobyggare Pål Persson i Stugun (1732 – 1815) fram till sin farfar Per Olof Persson och hans hustru Margareta för att sedan avsluta med sin far Sven O. Persson. Farmor Margareta var en mycket driftig kvinna som tog över mycket av rulljansen när maken drog sig tillbaka.

Det fascinerande med Gunillas berättelse är hennes förmåga att "brodera ut texten" med egna antaganden och egen kunskap om hur samtiden var för dessa personer. Hon skriver också ned berättelserna.

Gunilla har tidigare gett ut boken "Konsten att fånga en hingst."

Sammantaget var släktforskningens dag mycket givande och intressant.